

COLLECTION OF SCIENTIFIC PAPERS

SCIENTIA

17

DECEMBER, 2021

SYDNEY, AUSTRALIA

CURRENT ISSUES OF SCIENCE, PROSPECTS AND CHALLENGES

I INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND THEORETICAL CONFERENCE

VOLUME 2

**EUROPEAN
SCIENTIFIC
PLATFORM**

17

December, 2021

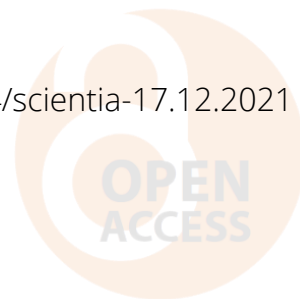
Sydney, Australia

CURRENT ISSUES OF SCIENCE, PROSPECTS AND CHALLENGES

I International Scientific and Theoretical Conference

VOLUME 2

Sydney, 2021

Chairman of the Organizing Committee: Holdenblat M.

Responsible for the layout: Bilous T.

Responsible designer: Bondarenko I.

- C 95 **Current issues of science, prospects and challenges:** collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the I International Scientific and Theoretical Conference (Vol. 2), December 17, 2021. Sydney, Australia: European Scientific Platform.

ISBN 978-1-68564-135-1

DOI 10.36074/scientia-17.12.2021

Papers of participants of the I International Multidisciplinary Scientific and Theoretical Conference «Current issues of science, prospects and challenges», held on December 17, 2021 in Sydney are presented in the collection of scientific papers.

The conference is included in the Academic Research Index ReserchBib International catalog of scientific conferences and registered for holding on the territory of Ukraine in UKRISTEI (Certificate № 226 dated February 25th 2021).

Conference proceedings are publicly available under terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0).

UDC 001 (08)

© Participants of the conference, 2021

© Collection of scientific papers «SCIENTIA», 2021

© European Scientific Platform, 2021

ISBN 978-1-68564-135-1

CONTENT

SECTION 12.

AGRICULTURAL SCIENCES AND FOODSTUFFS

КИШЛОК ХЎЖАЛИГИ МАШИНАЛАРИ (ТРАКТОР) УЧУН СУЮҚЛИК
НАСОСИНИ ТАҶЛАШ

Тожибоев Ш.И. ўғли 6

SECTION 13.

VETERINARY SCIENCES

МАКРОСКОПІЧНІ ЗМІНИ У ПОРОСЯТ ЗА ЕНЗООТИЧНОЇ ПНЕВМОНІЇ

Колич Н.Б. 9

SECTION 14.

FOOD PRODUCTION AND TECHNOLOGY

РОЗРОБКА ТЕХНОЛОГІЇ ПЕЧИВА БЕЗГЛЮТЕНОВОГО НА ОСНОВІ СУМІШІ
БОРОШНА ЯДРА СОНЯШНИКУ ТА КУКУРУДЗИ

Черемська Т.В., Колеснікова М.Б., Приходько О.С. 12

SECTION 15.

TECHNOLOGIES OF LIGHT AND WOODWORKING INDUSTRY

ANALYSIS OF THE METHOD OF DETERMINING THE LOOPS STRENGTH OF
TERRY TOWEL

Mamadaliyeva D.A., Karimov R.K., Alieva D.G. 14

INVESTIGATION FOR CHANGES IN AIRFLOW READINGS ON A COTTON
TRANSPORTATION EQUIPMENT

Karimov N.M., Sarimsakov O.Sh. 16

SECTION 16.

GENERAL MECHANICS AND MECHANICAL ENGINEERING

ДО ОБҐРУНТУВАННЯ ПАРАМЕТРІВ ЕЛЕКТРОГЕНЕРАТОРА ДЛґЯ
ВІТРОДВИГУНА З ПОВОРІТНИМИ ЛОПАТЯМИ

Краснолуцький П.П., Адамчук В.В. 21

ДО ПИТАННЯ ЕНЕРГЕТИЧНИХ РОЗРАХУНКІВ ПОДРІБНЮВАЧА СОКОВИТИХ
І БАШТАННИХ КОРМІВ

Краснолуцький П.П., Пасічник А.Ю. 25

SECTION 17.

COMPUTER AND SOFTWARE ENGINEERING

ІНФОРМАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ ОЦІНЮВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ РІВНЯ
ВІРУСНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ ЖИТЕЛІВ МУНІЦИПАЛІТЕТУ

Шимон Ю.Ю. 31

SECTION 18.

SYSTEM ANALYSIS, MODELING AND OPTIMIZATION

МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ РЕСПІРАТОРНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ В НЕВЕЛИКИХ ПОПУЛЯЦІЯХ Алексейко В.О.	38
---	----

SECTION 19.

INFORMATION TECHNOLOGIES AND SYSTEMS

FEATURES OF MANAGEMENT OF INFRASTRUCTURE PROJECTS AT THE CURRENT STAGE Guseva-Bozhatkina V., Kozyrko A., Nazarko A.	41
PROOF OF ZERO-KNOWLEDGE IN THE TASKS OF ANONYMIZATION OF FINANCIAL TRANSACTIONS Prokopov E.	43
ВДОСКОНАЛЕННЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ СИСТЕМИ КОНТРОЛЮ ТЕМПЕРАТУРНОГО РЕЖИМУ ПРИ ВИГОТОВЛЕННІ ЦЕГЛИ Лукашук Г.О., Коногова М.А.	45
ОТРАБОТКА КОНЦЕПТА МНОГОУРОВНЕВОГО МУЛЬТИПЛЕКСА ДАННЫХ ГИБРИДНОГО СТЕГАНОАЛГОРИТМА Лесная Ю.Е., Гончаров Н.А., Малахов С.В.	48

SECTION 20.

PHYSICS AND MATHEMATICS

CATALAN NUMBERS AND THEIR APPLICATION IN PROBABILITY THEORY Spektrov D.	56
ВІЗУАЛЬНИЙ КОНСПЕКТ НА ТЕМУ «КОМПЛЕКСНІ ЧИСЛА» Костенко Я.С.	59
РЕАЛІЗАЦІЯ АСИНХРОННОГО ЕТАПУ ДИСТАНЦІЙНОГО ЗАНЯТТЯ З ТЕМИ «ПОХІДНА ТА ЇЇ ЗАСТОСУВАННЯ» Зікратий Д.О.	61

SECTION 21.

PHILOLOGY AND JOURNALISM

NEGATIVE PREFIXES IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES Iskandarova Sh., Karimova Sh., Abdukarimova M.	63
SOCIO-CULTURAL AND DISCOURSE ASPECTS OF LANGUAGE COMPETENCIES IN TEACHING AND LEARNING FOREIGN LANGUAGES Eshanova M.	66
TEACHING GRAMMAR COMMUNICATIVELY: INTERRELATIONS BETWEEN PRAGMATICS, SPEECH ACTS AND GRAMMAR Sadikov E.T.	69
THE CONCEPTS OF "GENRE", "FORM" AND "FORMAT" IN ONLINE JOURNALISM Hrozna O.	73
THE ROLE OF THE MODERN PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING Islomov O.A. o'g'li	75

БЕЛГІЛІ ҚАЗАҚ СЫНШЫСЫ ҚАЛЖАН НҰРМАХАНОВТЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҒЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ЖӘНЕ УКРАИН ӘДЕБИЕТТЕРІНІҢ ӨЗАРА БАЙЛАНЫСЫ ТУРАЛЫ

Нұрмаханова Маржан Қалжанқызы, Советова Зәуре Советқызы 77

БЕЛГІЛІ СЫНШЫ ҚАЛЖАН НҰРМАХАНОВТЫҢ ЕҢБЕКТЕРІНДЕГІ КӨРКЕМ АУДАРМАНЫҢ БАРАБАРЛЫҒЫН САҚТАУ МӘСЕЛЕСІ (XX ҒАСЫРДЫҢ 50-60-ЖЫЛДАРЫ)

Нұрмаханова Маржан Қалжанқызы, Советова Зәуре Советқызы 80

ЛЕКСИЧНІ ІННОВАЦІЇ У ПОЛІТИЧНОМУ ЛЕКСИКОНІ ІВАНА ФРАНКА (НА МАТЕРІАЛІ ПРАЦІ ІВАНА ФРАНКА «ЩО ТАКЕ ПОСТУП?» У ЗІСТАВЛЕННІ ЗІ «СЛОВНИКОМ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ» ЗА РЕДАКЦІЄЮ Б. ГРІНЧЕНКА)

Разумна А.А. 82

ОСОБЛИВОСТІ НАПРЯМКІВ КИТАЙСЬКОЇ СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ ПОЕЗІЇ ЖАНРУ ЦИ

РусакOVA К.О., Дашенко Г.В. 85

СИСТЕМНІ ВІДНОШЕННЯ У ФРАЗЕОЛОГІЗМАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ З КОМПОНЕНТОМ «ЯЗИК»

Лагдан С.П. 88

SECTION 22.

PHILOSOPHY AND POLITICAL SCIENCE

PROBLEMS OF THE INFLUENCE OF POLITICAL ISLAM ON SOCIAL STABILITY

Behzod Soipov 94

THE OVERTON WINDOW AND THE SOCIOLOGY OF FRAMES - A POST-PHILOSOPHICAL THINKING OF THE EXPANDING BOUNDARIES OF THE PERMISSIBLE POSSIBLE

Kyrychenko M.S. 99

АБСЕНТЕЇЗМ У ПОЛІТИЦІ: СВІТОВИЙ ДОСВІД ПОДОЛАННЯ

Гусєва Н.Ю. 102

ЄВРАЗІЙСЬКІ СПОДІВАННЯ З. БЖЕЗИНСЬКОГО ТА ГЕОПОЛІТИЧНІ РЕАЛІЇ ХХІ СТ.

Попков В.В., Хамід Фуад 104

Лагдан Світлана Петрівна

старша викладачка кафедри філософії та українознавства
Український державний університет науки і технологій, Україна

СИСТЕМНІ ВІДНОШЕННЯ У ФРАЗЕОЛОГІЗМАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ З КОМПОНЕНТОМ «ЯЗИК»

Фразеологізми містять закодовану інформацію про історію, побут і культурне життя наших предків, їхнє світосприйняття, взаємовідносини, багатовіковий досвід. Вони відображають спосіб мислення й багатство словникового запасу, яскраву уяву й образну, неповторну мовотворчість, що століттями сприяла накопиченню національної окраси мови – її фразеологічного фонду. Специфіка фразеологізмів полягає в тому, що вони не позначають нових реалій, а подають оцінну характеристику вже названого. Тому їх призначенням є увиразнення мовлення, логічне й емоційне підсилення змісту висловлювання, передавання через певні символи, почуття, емоції ставлення мовців до предметів, явищ, понять, фактів навколишньої дійсності.

На сьогодні дослідження фразеологічних одиниць є досить численними та стосуються їх семантики (Ю. Прадід, Л. Юрчук), стилістичного аспекту (Д. Баранник, Г. Їжакевич, В. Коптілова), становлення та етимології (О. Горбач, М. Демський, Л. Коломієць, Л. Скрипник, О. Юрченко), психокогнітивного та етнокультурного аспектів (О. Селіванова, О. Левченко), модифікації (Л. Давиденко), інновацій (А. Смерчко, В. Стишов), системних відношень компонентів (А. Архангельська, Н. Бобух), окремих компонентів у їх складі (О. Мороз, Н. Пасік, М. Філон), семантики й динаміки окремих тематичних груп (Д. Ужченко) тощо. Та попри велику кількість і різноплановість наукових розвідок інтерес до вивчення фразеології серед дослідників не спадає, його спричиняє унікальність та експресивність цих мовних знаків.

Фразеологічні одиниці з компонентом «язик», які є об'єктом нашого дослідження, складають численну групу. Загалом фразеологізми з компонентами-соматизмами, до яких належить і лексема «язик», аналізувало багато мовознавців. Зокрема, із позиції співвідношення мови й культури, національної специфіки світобачення в картинах світу споріднених та різних мов проводить аналіз семантичних і структурних особливостей фразеологічних одиниць із соматизмом «язик» В. Хмара. Дослідниця на підставі узагальнення думок учених щодо фразеологізмів із соматичним компонентом виокремлює такі їх характерні ознаки: вони є найдавнішим культурологічним шаром, який відображає різні сторони буття й навколишньої дійсності – від абстрактних понять до соціального устрою суспільства; вони демонструють антропоморфне сприйняття світу нашими предками; вони мають експресивно-образну структуру, актуальний зміст, народний характер, нескладність граматичного оформлення та стилістичну різноманітність і становлять приблизно 30 % фразеологічного фонду будь-якої мови [1, с. 190].

Сербський філолог та етнолінгвіст Д. Айдачич порівнює сербські й українські фразеологізми із соматизмами «голова» й «частини голови» та виокремлює їх форми. Щодо компонента «язик» дослідник зазначає, що він відображає розмовну діяльність: «У фразеологічній картині світу лексема *язик*, пов'язана з предметами або їхніми властивостями, може символічно вказувати на балакучість або мовчазність як на крайнощі у мовленнєвій поведінці людей» [2, с. 9]. Вітчизняна дослідниця О. Левченко констатує, що до складу українських фразеологічних одиниць входить значна кількість соматичних компонентів, і більшість із них є символами [3, с. 125].

Принцип системності як основна тенденція в лінгвістичній науці в останні роки представлений у відношеннях та опозиціях фразеологічних одиниць, і деякі із системних відношень у фразеології репрезентовані досить широко – це багатозначність, варіантність, синонімія та антонімія [4, с. 88]. На цьому наголошують і інші автори: системні зв'язки спостерігаються у фразеології, як і в лексиці [5, с. 100]; єднальною ланкою між етимологічним та актуальним значеннями фразеологізму служить його внутрішня форма – спільний для них асоціативно-образний елемент, який опосередковано співвідносить фразеологізм із відповідними об'єктами вторинної номінації, а також зумовлює варіантні й системно-семантичні властивості фразеологізмів – їхню багатозначність, синонімію й антонімію [6, с. 771]; системно-семантичні зв'язки між фразеологізмами є предметом вивчення фразеологічної семасіології – відгалуження описової фразеології [6, с. 775].

На відміну від слів, багатозначність фразеологізмів обмежена й має специфічні особливості, які обумовлюються ступенем семантичної цілісності, структурно-семантичною залежністю окремих компонентів [5, с. 100]. На думку В. Ужченка й Д. Ужченка, лише 6 % фразеологічних одиниць є багатозначними. Здатність слів набувати нових значень більша, ніж у фразеологізмах, кожне нове значення має бути більш образним та абстрактним, ніж попереднє, а отже – уживатися у вужчому розумінні. Фразеологізми ж уже за своєю природою творяться внаслідок метафоричного переосмислення (звуження) вільного словосполучення [4, с. 90].

Багатозначність властива лише тим фразеологізмам із компонентом «язик», які репрезентують різні аспекти мовлення, і здебільшого характеризується наявністю двох значень у цих виразах: *вертиться на язик* – хочеться сказати щось; ніяк не пригадується [7, с. 57]; *вивезти язиком як на лопаті* – сказати щось недоречно, неадекватно; що-небудь зовсім недоречно, неадекватно [7, с. 63–64]; *виваливши язик* – дуже швидко; до повного виснаження [7, с. 86]; *гострити язик* – збиратися дошкульно сказати щось; говорити взагалі [7, с. 164]; *зірватися з язика* – швидко, спонтанно промовлятися (про слова); раптово з'являтися, звучати (про думки, пропозиції) [7, с. 272]; *навернутися на язик* – мимохіть вимовлятися; хтось хоче сказати щось або те, що раптово пригадалось [7, с. 416]; *паякати язиками* – базікати, теревенити; поширювати плітки, вигадувати [7, с. 518]; *розпускати язика* – не стримуватися в розмові; ставати говірким [7, с. 614]; *смикало за язик* – невідомо, навіщо треба було говорити про щось (про досаду щодо недоречного висловлювання); комусь дуже хочеться щось сказати [7, с. 670]; *укоротити язик* – примушувати кого-небудь замовкнути; помовчати, не говорити зайвого [7, с. 735]; *гострий язик* – дотепна, влучна або дошкульна мова; здатність говорити, дотепно, влучно або дошкульно [7, с. 785]; *довгий язик* – дуже балакучий, любить пліткувати; балакучість, невміння мовчати [7, с. 785]; *язик підвішений добре* – хтось уміє вільно, влучно висловлюватися; ораторські здібності [7, с. 785–786]; *на язиці* – хто-небудь говорить про щось; бути предметом постійних розмов [7, с. 786].

Наявність трьох значень властива таким фразеологізмам із компонентом «язик»: *ламати (собі) язик* – із труднощами вимовляти слова; навмисне неправильно вимовляти слова; вивчати іноземну мову чи говорити нею [7, с. 326]; *молоти язиком* – говорити, висловлюватися, розбалакувати; займатися пустими балачками; говорити швидко, безупинно [7, с. 403–404]; *точити язика* – недоброчливо висловлюватися; весело розмовляти; говорити про що-небудь [7, с. 718]. Постійне функціонування фразеологізмів сприяє розширенню їх семантики. Наприклад, фразеологізм *розв'язати язик* має аж п'ять значень: почати говорити після мовчання; почати давати свідчення, зізнаватися в чомусь; спонукати до невимушеної бесіди; багато, без міри говорити; дати можливість вільно висловлювати свою думку [7, с. 606–607].

Досить поширеним серед фразеологічних одиниць із компонентом «язик» є явище синонімії. Фразеологічні синоніми, виражаючи одне і те ж поняття, відрізняються один від

одного експресивно-смысловими відтінками або тим, що належать до різних функціональних стилів мовлення. Домінантою серед них виступає окреме слово або вільне словосполучення, оскільки кожен фразеологізм уже містить у собі заряд експресії [5, с. 100]. Фразеологізми з компонентом «язик» здебільшого пов'язані з мовленням та мовцями, тому й синоніми серед них відображають різноманітні мовленнєві акти. Найчисленніший синонімічний ряд утворюють фразеологізми із загальним значенням «багато беззмістовно говорити»: *клепати язиком* (говорити про все, що думається); *лопотіти язиком, мозолити (свій) язик* (говорити зайве); *ляпати язиком* (говорити що-небудь нерозумне, недоречно); *мати довгий язик, розпускати язика* (говорити не стримуючись); *молоти язиком* (говорити довго, несерйозно); *молотити язиком* (говорити непотрібне); *патякати язиками* (говорити про неістотне, вигадувати); *теленкати язиком, почесати язика* (вести пусті розмови); *сипатися з язика* (вимовлятися швидко та у великій кількості); *порозв'язувати язики* (говорити без міри).

Семантично близьким до попереднього синонімічного ряду є ряд фразеологічних синонімів із доміантою «говорити не думаючи»: *держати язик далеко від розуму* (говорити що-небудь безглузде, непродумане); *що тільки язиком натрапить* (говорити будь-що); *що на язик набіжить* (говорити усе підряд); *зірватися з язика* (швидко, спонтанно промовлятися (про слова)); *навернутися на язик* (мимохіть вимовлятися); *смикнув чорт за язик* (необдуманно й недоречно сказати щось).

Спонукальний момент до мовленнєвого акту яскраво відображають синонімічні фразеологізми із семантикою «дуже хочеться сказати»: *проситься на язик, свербить на кінці язика, смикнуло за язик; язик засвербів* (має велике бажання розповісти); *крутиться на язичку* (готовий або хоче сказати щось). Ці вирази демонструють природну необхідність людини поділитися певною інформацією. Таку ментальну рису українців, як здатність до пліток, у фразеології репрезентують синонімічні ряди: 1) зі значенням «не змогти промовчати» – *не втримати (свого) язика* (не зберегти якусь таємницю); *давати волю язикові* (не контролювати себе у висловах); *на весь язик* (не стримуючись); *язик до землі* (нестриманий, не вміє зберігати таємницю); 2) зі значенням «обмовляти» – *перебирати язиками, брати на язик* (судити, гудити когось); *понести на язиках* (поширювати негативні відомості про когось–щось); *точити язики* (недоброзичливо висловлюватися про когось).

Надто говірку, балакучу людину характеризують фразеологізми такого синонімічного ряду: *проворний на язик, язик поза вухами мотається* (любить багато говорити); *лепетливий на язик* (язикатий); *язик як лопата* (любить говорити багато зайвого); *довгий язик* (любить пліткувати, говорити багато зайвого); *язик розв'язався* (починає багато говорити, стає балакучим). Позначають людину, яка влучно висловлюється, фразеологічні синоніми ряду *клепаний на язик; гострий на язик, язик як бритва* (здатний влучно й дошкульно висловлюватися); *язик підвішений добре* (має ораторські здібності); *цікавий на язик* (уміє влучно й майстерно висловлювати думки).

Синонімічний ряд «влучно висловлюватися» складають такі фразеологічні одиниці: *гострити язика* (дотепно, дошкульно висловлюватися); *мати добрий язик* (доладно, влучно, переконливо, дотепно висловлюватися); *гострий язик* (здатність говорити дотепно, влучно або дошкульно).

Через переляк, розгубленість, хвилювання, злість, сором тощо людина часто не може чи не наважується щось сказати, що відображено синонімічним рядом семантичного поля «втратити здатність говорити»: *забути язика в роті; язик став колом (у роті); язик у петлю скрутило; язик не повернувся*.

Багаточленний синонімічний ряд утворюють фразеологічні одиниці, об'єднані загальним значенням «замовкати»: *брати язика на гапличок; язик мов приріс до піднебіння; заціпило язик* (раптово замовкати); *прикусити язика, придержати (свого) язика, укутитися за язик* (утриматися від висловлювань); *затягнути язик* (зробитися мовчазним); *тримати*

язика за зубами (не розголошувати чого-небудь). Тематично близьким є синонімічний ряд зі значенням «змусити когось мовчати»: *зав'язати язык, сковувати язык* (позбавити можливості висловлюватися); *прищикнути языка* (обірвати на слові); *вкоротити язык* (примусити обачніше висловлюватися або мовчати).

Нечисленні синонімічні ряди складають фразеологічні одиниці семантики: 1) «важко вимовляти» – *(і) язык зламаєш; ламати (собі) языка* (з труднощами вимовляти незрозумілі або нерозбірливо написані слова); 2) «бути предметом розмов» – *попасти на язык* (стати об'єктом пересудів, дотепів, жартів); *притча во язицех* (те, про що чи про кого всі говорять); *на язиці* (бути предметом постійних розмов).

Фразеологічні антоніми – це щонайменше дві фразеологічні одиниці однієї смислової й логічної сутності з протилежним значенням, які позначають одне й те саме явище в різних аспектах, не заперечуючи його, а вказуючи на протилежність дії чи відмінності в якісній оцінці [4, с. 114]. Серед фразеологізмів із компонентом «язык» в антонімічні відношення вступають одиниці, які за семантикою належать до тих тематичних груп, що здебільшого складають синонімічні ряди: говорити – мовчати; говіркий – мовчазний; спонукати щось сказати – примусити промовчати; утримуватися від висловлювань – не стримуватися у висловлюваннях тощо. Наприклад: *забути языка в роті* (втратити здатність говорити) – *повернути языка* (бути спроможним говорити); *лепетливий на язык* (який любить багато говорити) – *держкий на язык* (який уміє мовчати); *тягнути за язык* (спонукати, змушувати кого-небудь сказати щось, висловитися з якогось приводу) – *вкоротити языка* (примусити кого-небудь менше говорити, обачніше висловлюватися або мовчати); *укуситися за язык* (утриматися від висловлювання) – *давати волю языкові* (не стримуватися, не контролювати себе у висловах); *тримати язык за зубами* (мовчати, не розголошувати чого-небудь, утримуватись від висловлювання) – *не вдержати (свого) языка* (не змогти промовчати, зберегти якусь таємницю); *проковтнути языка* (зробитися мовчазним, замовкнути) – *розпустити языка* (багато говорити, ставати говірким); *вивезти языком як на лопаті* (сказати що-небудь недоречно, недоладно) – *мати добрий язык* (доладно, влучно, переконливо, дотепно висловлюватися); *сипатися з языка* (вимовлятися швидко та у великій кількості – про слова, фрази) – *присохнути на язиці* (залишитися невисловленим – про слова, думки); *язык підвішений добре* (хто-небудь уміє вільно висловлюватися) – *язык заплітається* (хто-небудь говорить невиразно).

Не утворюють антонімічних пар фразеологічні одиниці з компонентом «язык», які належать до семантичних полів «обмовляти», «важко вимовляти», «бути предметом розмов», «говорити не думаючи».

Під фразеологічними варіантами розуміють такі лексико-граматичні різновиди фразеологічної одиниці, які за тотожності загального значення й збереження образної основи допускають синонімічну заміну компонентів, видозміну їх порядкового розташування та граматичних форм [4, с. 106]. У фразеологізмах традиційно розрізняють лексичне й формальне варіювання. Лексичне варіювання, або власне фразеологічне варіювання, полягає в синонімічній заміні одного компонента іншим, причому можуть взаємозамінюватися і контекстуальні синоніми, слова одного предметно-логічного класу чи однієї тематичної групи [4, с. 108]. Формальне варіювання підпорядковується загальним закономірностям словозміни й словотворення, фонетики, синтаксису, відповідно, серед формальних варіантів фразеологізмів розрізняють морфологічні, словотвірні, фонетичні й синтаксичні [4, с. 111–112].

Варіювання має значне поширення серед фразеологічних одиниць із компонентом «язык». Зокрема, власне фразеологічне варіювання характерне для таких виразів: *тримати (держати) язык за зубами; держати язык на прив'язі (на припоні); вкоротити (врізати, втнути) язык; вивезти языком як (мов, ніби) на лопаті; проворний (швидкий) на язык; язык*

поза вухами мотається (теліпається); язык підвішений (прив'язаний, причеплений) добре (непогано); попасти (потрапити) на язык; вертиться (крутиться) на языку; зірватися (скачати) з языка; злі (лихі) языки; язык вивалити (висолопити); язык став колом (руба); ляпати (ляскати, махати) языком. Контекстуальні синоніми варіюються в таких фразеологізмах: спадати (спливати) на язык; розв'язувати языка (мову); гострий на язык (на мову); що на язык набіжить (понесе); теленькати (теліпати, чесати) языком; патякати (плескати) языками; бадьорий (проворний) на язык; затагнути (проковтнути) язык; перебирати (перетирати) языками; язык як приріс (присох, пристав) до піднебіння; держати язык на прив'язі (на зашморзі, на заціпці).

Варіювання слів одного предметно-логічного класу чи однієї тематичної групи наявне у фразеологізмах: *язык приріс до піднебіння (у роті); зав'язати языка (рота); язык як лопата (млин, помело); гострий на язык (на слово); молотити языком (зубами); висіти на языку (на кінчику языка); скачати з языка (з вуст); розв'язувати языка (рота).*

Серед морфологічних варіантів найчастіше зустрічаються відмінкові форми компонента «язык», зокрема форми родового та знахідного відмінків: *язык (языка) вивалити; розв'язувати язык (языка); смикнув чорт за язык (за языка); язык (языка) зламаєш; мозолити свій язык (свого языка); мати довгий язык (довгого языка) тощо.* Варіювання інших відмінкових форм, а також форм часу спостерігаємо у фразеологізмах: *повертати языка (языком); крутиться на языку (на язиці); висіти на язиці (на языку); чесати языка (языками, языком); поплескати языками (языком) і под.* У фразеологізмі *язык поза вухами (вушима) мотається* варіюються нормативна (літературна) й розмовна форми орудного відмінка компонента «вуха».

Досить поширеним є варіювання видових, часових, особових тощо форм дієслів: *брати (взяти) на язык; понести (нести) на языках; перебирати (перебрати / перетерти (перетирати)) языками; точити (поточити) языки; прикусити (прикушувати) языка; затагнути (затягти, затагнуло) языка; давати (дати) волю языкові; смикало (смикнуло) за язык; укоротити (укорочувати) язык; сковувати (скувати) язык; язык розв'язався (розв'язується); молоти (замолоти, намолоти, помолоти) языком; попасти (попастися) на язык; язык не повернувся (не повертається) та ін.*

Групу словотвірних варіантів серед фразеологізмів із компонентом «язык» складають: *взяти на языки (на язички); прищикнути языка (язичка); язык як лопата (лопатень); свербить на кінці (на кінчику) языка.* Фразеологізмів із фонетичними варіантами всього кілька: *гострити (острити) язички; язык не відпаде (одпаде).* Більш численно виражені синтаксичні варіанти: *що языка проковтнути – що можна языка проковтнути – що й можна языка проковтнути – языка проковтнув би; язык став колом – язык став колом у роті; ламати язык – ламати собі язык; молотити языком – молотити языком, як ціпом; молоти языком – молоти языком, ніби млин; мозолити язык – мозолити свій язык; дотяти языком – дотяти гострим языком; не втримати языка – не втримати свого языка; придержувати языка – придержувати свого языка – придержувати свого языка за зубами; язык пристав до піднебіння – язык мов пристав до піднебіння.*

Підсумовуючи, наголосимо на таких положеннях: фразеологізми із соматичним компонентом, до яким належить, зокрема, «язык», є досить давніми та свідчать про те, що пізнання навколишнього світу людиною розпочала зі свого тіла як найбільш доступного об'єкта для спостереження; ці фразеологізми складають численну групу, а тому пов'язані системними відношеннями; найширше серед фразеологізмів із компонентом «язык» представлені синонімія та варіантність; багатозначність та антонімія також є важливою їх рисою, оскільки презентована не поодинокими випадками; вивчення фразеологізмів як сфери емоційного сприйняття людиною навколишньої реальності сприяє пізнанню етнокультурного коду, виявленню ментальних особливостей, глибокому опануванню мови.

Список використаних джерел:

1. Хмара В. В. Констративний аналіз фразеологічних одиниць з соматичним компонентом *tongue, zunge, язык, язык* в західногерманських та східнослов'янських мовах. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства: збірник наукових праць*. Хмельницький: ФОП Бідюк Є. І., 2016. Т. 3 (Р–Я). С. 190–197.
2. Айдачич Д. В. Сербські та українські фразеологізми із компонентом *голова* та *частини голови* у порівняльному аспекті. *Мовні і концептуальні картини світу*. Вип. 50. Ч. 1. С. 3–12. URL: http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/viking/db/ftp/univ/mikks/mikks_2014_50_01.pdf.
3. Левченко О. П. Фразеологічна символіка: лінгвокультурологічний аспект: монографія. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2005. 265 с.
4. Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови: навч. посіб. Київ: Знання, 2007. 494 с.
5. Сучасна українська мова: підручник / О. Д. Пономарів, В. В. Різун, Л. Ю. Шевченко та ін. Київ: Либідь, 1991. 312 с.
6. Українська мова: енциклопедія / редкол.: В. М. Русанівський (співголова), О. О. Тараненко (співголова), М. П. Зяблюк та ін. 2-ге вид., випр. і доп. Київ: Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с.
7. Словник фразеологізмів української мови / уклад.: В. М. Білоноженко та ін. Київ: Наукова думка, 2008. 1104 с.